

Netinkamo vaiko elgesio tikslai (pagal R.Dreikurą)

Žinomi keturi „klaidingi tikslai“, kurių vaikai dažniausiai siekia. Jų siekia įvairiais būdais, kurie nebūtinai patinka tėveliams. Žinodami, koks vaiko netinkamo elgesio tikslas, tėvai galės geriau suprasti savo vaiką ir tinkamai jam padėti.

1. **Perdėto dėmesio troškimas** - tai pirmasis klaidingas tikslas, kurio siekia vaikas, iš kurio atimta drąsa. Tokiu būdu vaikas nori susikurti priklausomyje jausmą. Tokiu atveju vaikas jaučiasi vertingas tik tada, kai yra dėmesio centre, todėl jis greitai išmoka patraukti, išsireikalauti sau dėmesio. Jo tikslas – laimėti kuo daugiau kitų dėmesio.

Kai vaikui trūksta dėmesio, jis ima reikalauti jo trukdydamas. Jis gali pradėti verkšlenti, erzinti, dykinėti, išpilti pieną ar bandyti šimtus kitų būdų dėmesiui patraukti. Toks vaikas klaidingai bando sukurti priklausomybės jausmą. Ir nesvarbu, kad tėvai jį bara – svarbu, kad jis gauna tėvų dėmesį, nors ir neigiamą. *Koreguojant vaiko elgesį, kuris siekia dėmesio, labai svarbu pastebėti vaiką, kai jis daro kažką tinkamo, naudingą, pavyzdžiui, prisideda prie buities darbų ar pats apsirengia.*

2. **Kova dėl valdžios** – antras klaidingas tikslas, kuris atsiranda, kai tėvai kurį laiką jėga nevykdo vaiko reikalavimų skirti daugiau dėmesio. Tuomet vaikas nusprendžia pasitelkti jėgą ir nugalėti tėvus. Už šio tikslo paprastai slypi kompetencijos jausmo trūkumas. Vaikas stokoja tikėjimo tuo, kad gali, sugeba, moka. Dažnai taip elgiasi tie vaikai, su kuriais tėvai bendrauja naudodami jėgą ir savo pranašumą. Didelė tėvų klaida yra bandymas nugalėti vaiką, Ši kova tampa beprasmiška. Vaikas tokioje kovoje tarsi mokomas, kad tik jėga suteikia jam vertės jausmą, todėl pasitenkinimą jis pajaučia tik pirmaudamas ar būdamas tikras tironas. Vienas iš pagrindinių skirtumų tarp dėmesio reikalavimo ir jėgos demonstravimo yra vaiko elgesys tada, kai reikalaujama pasitaisyti. Norėdamas daugiau dėmsio, vaikas nustos blogai elgtis išgirdęs tokį reikalavimą. Bet jeigu jis turi tikslą demonstruoti jėgą, toks suaugusiojo reikalavimas tik sustiprins blogą jo elgesį. Suaugusiajam labia svarbu nepasiduoti kylančioms emocijoms, nekaltinti vaikų, o ieškoti konstruktyvių būdų, kaip vaikas galėtų vystyti savo kompetencijos jausmą.

3. **Keršto jausmas** – trečias klaidingas tikslas, kuris formuojasi tada, kai sustiprėja kova dėl valdžios. Tai labai nusivylusių, įsitikinusių, kad pasaulis yra neteisingas, vaikų jausmas. Tėvai ir vaikas, įsitraukdami į kovą dėl valdžios ir bandydami pavergti vienas kitą, gali paskatinti vaiko keršto jausmus. Nuviltas vaikas ima siekti revanšo – vienintelio būdu, kuris užtikrina jam reikšmingumą ir svarbą. Vaikas įsitikinęs, kad tėvai jo negali pamėgti ir kad jis neturi tėvams jokios įtakos. Vieninteliu tikslu tampa žalos darymas kitiems. Tėvų bausmės turi ypač didelės įtakos keršto jausmo susiformavimui. Bausdami vaiką tėvai įrodo jam, kad jis yra blogas. Taip tėvai skatina vaiką blogai elgtis, provokuoja ir verčia vaiką imtis atsakomųjų jausmų bei daryti žalą kitiems. Į suaugusiojo reakciją, tarkim, bausmę, vaikas reaguoja dar didesniu pasitvirtinimu apie savo menką vertę. Tokioje situacijoje tėvams reikia vengti bet kokio keršto ar kritikos ir būtinai ieškoti būdų vaiką padrašinti.

4. **Ketvirtasis vaiko tikslas – tai pasidavimas.** Šio tikslo griebiasi visiškai nuviltas vaikas. Jis bando parodyti savo nevykėliškumą. Kai vaikui nuolat atrodo, kad jam nieks nepasiseks, kai jis jaučiasi sužlugdytas, tampa bejėgis ir ima naudotis savo bejėgiškumu. Atrodantis kvailas vaikas dažnai būna tas vaikas, iš kurio atimta visa drąsa. Savo „kvailumu“ jis stengiasi prisidengti, tarsi sakdyamas „Jeigu aš ką

nors bandysiu daryti, visi suprasite, koks esu nevykėlis. Tad geriau palikite mane visi ramybėje“. Tokią klaidingą vaiko nuomonę suformavo daug patirtų nesėkmių, iškeltų jam neįveikiamų kliūčių. Visiškai sužlugdytas ir nuviltas vaikas atsisako visko. Šalia tokio vaiko suaugusieji jaučiasi sumišę ir bejėgiai. Jie tarsi užsikrečia vaiko bejėgiškumu. Tokiu atveju tėvai turi padėti atrasti „pamestą“ vaiko drąsą ir pasitikėjimą. Čia reikalinga išorinė psichologinė pagalba visai šeimai.

Parengė psichologė Goda Aršauskaitė